

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 02249

HUMESH-LIDER

Itzik Manger

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

איציק מאנגער

חומש = לידער

איציק מאַננער

חומש-לידער

פארלאג „אליינעניג“ ווארשע

1935

Copyright by I. Horowitz New-Jork.

Printed in Poland.

**ICYK MANGER
CHUMESZ-LIDER**

Wydawn. „Afejneniu” Warszawa.

Druk. M. Nomberga, Leszno 19.

הילע געצייכנט
פון י. טיקאטשנינסקי

אמתנה מיין טאטן, דעם קעסטליכן וויצלער און פירטרעפליכן
שניידער. מייסטער הלל בר אברהם מאנגער.

די לידער, וואָס זענען געזאַמלט אין דעם ביכל, זע-
נען אַ שטיפעריי אַזאַ מיט די גרייז-גראַע בערד פון
די אבות און מיט די שטערנטיכלעך-עקן פון די אמהות.
אַן אינטערמעצאַ אַזאַ אויפן וועג צו דער געשטייגער-
טער באַלאַדעסקער וויזיע.

דער געניטער לעזער וועט זיך כאַפן, אַז די לאַנד-
שאַפט אין וועלכער די חומש-געשטאַלטן באַוועגן זיך
איז נישט די פנענ'ישע, נייערט אַ סלאַווישע. איך
האַב געטראַכט וועגן דער מזרח-גאַליצישער.

די דאָזיקע לאַנדשאַפט מיט אירע ווערבעס פאַזע
וועג, אירע וויינש-סעדער און אירע מאַדנע שטילע
דעמערונגען, ציטערט אין מיין זכרון פון גאַר די
פריעסטע קינדער-יאָרן.

אין דער רעם פון דער דאָזיקער לאַנדשאַפט האָט
מיין טאַטע, אַלס וואַנדערנדיקער שניידער-געזעלן,
פאַרפאַסט זיינע פורים-שפילן און זיי געשפילט אינ-
איינעם מיט זיינע חברים.

דאָס שעלמישע מיצל פונם יידישן פורים-שפיל, האָט
מיר כסדר געשוועבט פאַר די אויגן, ביים שרייבן
דאָס דאָזיקע בוך.

און די ליריש-פרומע פאַנטאַמינע פון דער מאַמען
איבערן טייטש-חומש.

אַ פּראָפּאַ דער לאַנדשאַפּט:

אַמאַל, אַמאַל, אויף פּעריען אַוועק פּון טשערנאָוויץ
צום זיידן אויף אַפּרו.

אין דער בויד פּונ'ס זיידן דעם בעל עגלה אברהם
מאַנגער. דער אַוונט טונקל, טונקל, די וואָלקנס
זענען קיין וואָלקנס נישט, נייערט משונה מאַדנע
באַשעפענישן, וואָס הענגען און ליגן אויף די ווער-
בעס פּאַזע וועג און שרעקן דאָס קינדערשע געמיט.
אַ, זיסער גרויל פּונ'ס קינדערשן געמיטו צי פירט
מיך נישט דער זיידע צו דער עקידה?

דער זיידע האָט געהאַט טרויעריקע אויגן. זיין בייטש
האַט געהאַט אַ רויטע טראַלד. און ביים קאַשטן, וואָס
איז געווען געשפּאַנט אין דער רעכטער זייט, איז
געווען אַפּגעליפעט אַ שטיק פעל.

אי ציק מאַנגער

אין לויב דיר גאָט אין הימל לויב /
וואָס די האָסט מיך טון שטערקן / אַז
איך זאל מיט מיין שוואַכער האַנט /
פולענדן דיזעס ווערקן / איך האָב מיט
מי און זונדער פלייס / די אבות טון
אויפוועקן / פון שמות און פון זילבערן
שטויב / וואָס האָט זיי טון איינדעקן /
זיי שטייען נון און זענען גרייט / אַלס
זיי נון מעכטן לעבן / און ווילן ליבער
לעזער דיר / איין שלום עליכם געבן /
נון זאָלסטו שטיל געדאָגן / זיי ווילן
דיר מיט הייליק מונד / פיל שיינע
וואונדער זאָגן / און דער דאָ האָט דאָס
בוך געמאַכט / האָט פילע צייט דערוף
פאַרבראַכט / איציק מאַנגער איז ער
גינאַנט / איין חייט אויס וואַלאַכיש לאַנד

הוה ברענגט אדמ'ן דעם עפל

אדם הראשון ליגט אין גראָז
און שפייט צום וואַלקן אַרויף,
בעט זיך דער וואַלקן תחנונימדיק:
„אדם'שי קרויזן הער אויף“.

שמעלט אים אדם אַרויס די צונג:
„כמאָרע קאָפּאָרע אָבע!“
און ס'פליט אַ דינער שטראַל — אַ שפּיל
„און נאָדיר, נעם און זע!“

דער וואַלקן ווישט מיט דער לאַפּע אָפּ
דעם שפּיי און פּרוּמט טאָר כעס:
„אַז מען טוט נישט גאָרנישט גאַנצע טעג
און מען גייט אים פּוסט אין פּאַס!“

אדם הראשון לאַכט און קייכט
און שטשירעט די ווייסע ציין,
קומט פּון דער גרינער עפל-אַלי
די מושער הוה צו גיין.

„ווי ביזטו געווען עוואַ מיין ווייב,
ווי ביזטו געווען מיין קינד?“
„איך בין געווען און דער פּלוימען-אַלי
און געפּלוינדערט מיטן ווינט“.

„דו ביזט נישט געווען אין דער פאלימען-אלוי
דו זאגסט מיר א ציגנט גאָר,
סע שמעקט דאָך מיט עפל פון דיין לייב
און מיט עפל פון דינע האָר.“

„כ'בין טאקע געווען אין דער עפל-אלוי
ס'אַרא שוואַכן זיכרון איך האָב,
האָסט טאקע געטראָפן אַראַם מיין מאַן
א לעבן אויף דיין קאַפּ.“

„וואָס האָסטו געטון אין דער עפל-אלוי
עודאַ מיין גאָלדענעס קינד?“
„איך האָב געפלוידערט מיט דער שלאַנג
מכות דער מצווה-זינד.“

און ס'ציטערט דער עפל אין איר האַנט
און פינקלט ווי שאַרלאַך רויט
און ס'שאַטנט אויס די דעמערונג
די האודה און דעם טויט.

אדם הראשון פיבערט און קאַן
באין אופן נישט פאַרשטיין,
פאַרוואָס איר קול איז צוקער-זיס
און זי איז מלאַ תן.

ער שטרעקט מיט א ציטער אויס די האַנט
— וואָס טוטטו אדם, האָ?
די נאַכט לעשט פיידע געשטאַלטן אויס
און פּחת שוין מאַכט — שאַ.

אדם איז איינפערזאנליך

טרויערע א געל קאנאריקל
אויף א גן-עדן בוים —
עפנט אדם די אויגן אויף
צווישן ליד אין טרוים.

א רויטער זונשטראל ציטערט
איבער דעם פייכטן גראז
אין ס'יאגן, יאגן זיך נאך אים
א וועדריק אין א האז.

אדם שמייכלט. נעבן אים
ליגט הוה'לע זיין ווייב,
מיט גראז אין בלעטער צוגעדעקט
דאס יונגע שיינע לייב.

ער קוקט אויף איר אין קוועלט
ער קוקט אויף איר אין טראכט:
ס'איז גוט וואָס ליכטיק איז בייטאָג
אין פינסטער איז ביינאכט.

ער הויפט זיך אויף און גייט
ארום אים רוישט און פלייט
אין יעדער רויש און פליי
קלינגט אָפּ אין זיין געמיט.

נאָר האָרד! אַ וואַסער רוישט
דאָרט אונטן טיף אין מאָל.
אַ וואַסערל — אין אַרם ווערט
טיף טרויעריק מיט אַ מאָל.

ער האָט אין וואַסערל געזען
אַן אַרם פונקט ווי ער —
וואָס וויל דער וואַסער-אַרם, האַ
און ווער איז ער, ווער?

און אפשר טאַקע יאָ,
און אפשר איז דאָס וואָר,
אַז יענער אַרם שפּילט זיך אינעם
מיט חוה'ס בריסט אין האָר?

ער לויפט צוריק, צי וועט ער זיי
אינעם טרעפן זאַלבאַנאַנד?
אַט שטייט זי חוה און זי האַלט
אַ קוקאָוקע אויף דער האַנר.

זי פרעגט: קוקאָוקע זאָג
צי בין איך באַמה שייך —
צי האָב איך געפונען ביי מיין מאַן
טאַקע באַמה חן?

אין אַרם שטייט און הערט
און ווייסט נישט אַליין פאַרוואָס
ס'גלויסט זיך אַ פאַל טון צו דער ערד
און כליפען אין טיפן גראָז.

אברהם אבינו מוסרט לומן

„לומן איך מוז דיר זאגן ס'איז — פע!
די שכורסט א יעדע נאכט,
ערשט נעכטן האסטו אין „גאלדענעם הערש“
אזא וויסטן סקאנדאל געמאכט.

דאָס פּאַסט פאַר מאַנגער, דעם שניידער־
אַבער אסור נישט פאַר דיר,
האַסט צוויי מעכטער מגדל צו זיין
אין ביזט קיינעהאַרע א יוד א גביר.

האַסט שאָף אין רינדער אין ציגנבעק
פאַלג מיך אין פאַרכט זיך פאַר גאַט,
אויף יעדן ערל וואָס זשוליאַקעט זיך אָן
זאָגט מען שוין: שכור ווי לומן.

כ'פאַרשטיי מען מאַכט א כוסה א מאָל
פּרויטיק צו נאַכטס ביים טיש,
ווען סע ברענען די הייליקע שבת-ליכט
און מען עסט די געפולטע פיש.

אַבער נישט ווי דו טאָג איין טאָג אויס
ווי ווערט דאָס א מענטש נישט מיר,
סע פאַסט פאַר האַוורילע דעם שבת-גוי
אַבער אסור נישט פאַר קיין יוד.

באטראכט זיך וואָס וועט מען זאָגן אמאָל :
סע האָט אברהם אבינו געהאַט,
א קרוב א שפור און וואָס אין דער קאַרט,
וואָס דאָס איז נאָך ערגער פון שמד.

און אז מען שמועסט שוין, הערזשע מיך אויס
ביזט דאָך א טאַטע — וויי איז צו מיר,
צו אַרט דייך נישט וואָס דער שדכן ווייכט,
ווי אַן עיפוש דיין שוועל און דיין טיר?

וואָס אפילו דער מינדסטער שניידער-יונג
ווייל נישט דיין איידעם זיין
און ביי דיניע טעכטער זילבערן די צעפ
— אין אַלץ איז כדאי צו ליב וויין?

לויט איך מוז דיר זאָגן ס'איז — פע!
די שפורסט א יעדע נאָכט,
ערשט נעכטן האָסטו אין „גאַלדענעם הערש“
אזא וויסטן סקאַנדאַל געמאַכט.

דאָס פאַסט פאַר מאַנגער דעם שניידער-יונג.
אַבער אסור נישט פאַר דיר,
האָסט צוויי טעכטער מגדל צו זיין
און ביזט קיינעהאַרע א ייד א גביר.”

ל'טס טעכטער

די טעכטער פון ל'טס זיצן אין קיך
און שושקען זיך שטילערהייט.
אינע פליקט אַ בעקוילעמע גאַנרז
די צווייטע פאַריכט אַ קלייד.

זאָגט די ערשטע: „היינט אַכט טאָג
פון איד געוואָרן פערציק יאָר
און היינט האָב איד אין שפיגל דערזען
די ערשטע גראָע האָר.

דער טאַטע כאַלעט איבער אין שענק
און די יאָרן אַנטלויפן גיך
און סע וואַרטן אומזיסט אין קליידער-שאַנק
מיינע ווייסע חופּה-שיד“.

דער צווייטער פאַלט די נאָדל פון האַנד
און זי זיצט א רגע פאַרטראַכט:
„שוועסטער סע פיבערט אונטער מיר
דאָס ליילאַך אַ יעדע נאַכט“.

איר אָטעם ברענט: „איד האָב אַמאָל
אַזאַ שיינעם חלום געהאַט —
גענעכטיקט האָט צווישן מיינע בריסט
אַ יונגער פלאָער סאַלראַט.

ער איז אוועק. און אפילו אין טרוים
באווייזט ער זיך שוין נישט מער,
גלייך ס'וואָלט אין אונזער גארניזאָן
נישט געשטאַנען קיין מיליטער."

זאָגט די ערשטע: „שוועסטער די הערסט
ס'איז מיר איינגעפלאָן אַ פלאָן
— קומען נישט קיין חתנים צו אונז,
איז אַ טאַטע אויך אַ מאַן."

אירע באַקן גליען, איר אָטעם פרוט
און ס'ציטערט ציטערט איר שטים:
„שוועסטער נאָך די היינטיקע נאַכט
וועל איך ליגן ביי אים.

און מאַרגן די. ער איז סיי ווי סיי
פסדר שפור ווי לומ,
און די מאַמע איז אַ טאַלפן זאַלץ
אין סדום, דער פאַרשאַלטענער שטאַט."

זיי פיבערן. ארום דעם לאַמפּ
אַ שפעטער שמעטערלינג פליט —
„שוועסטער זיי גרייט דער טאַטע גייט
מיט וואַקלדיק=שווערע טריט..."

אברהם און שרה

„אורעמל, ווען וועלן מיר האָפֿן אַ קינד ?
מיר זענען ביידע שוין אלטע לייט,
פֿון לייטן אַ פֿרוי אין די יאָרן ווי איד
איז שוין דאָס אַכצנטע מאָל אויף דער צייט“.

אברהם אבינו שמייכלט און שווייגט
און פיפקעט פֿון זיין ליוולקע רויך :
„בטחון מײן ווייב, אַז דער אייבערשטער וויל
שיסט אפֿילו אַ בעזים אויך“.

„אורעמל, דו הערסט, אַ יעדע נאַכט
הער איד ווי ס'כליפעט מײן לייב,
און הגר איז דאָך נאָר דײַן דינסט
און איד פֿון דײַן אמת/דיק ווייב.“

אַפט דאַכט זיך מיר, אַז דער שטערן אין שויב
איז די נשמה פֿון אונזער קינד,
וואָס וואָגלט ארום אַ יעדע נאַכט
צווישן רעגן, שאַטנס און ווינט.

אברהם אבינו שמייכלט און שווייגט
און פיפקעט פֿון זיין ליוולקע רויך :
„בטחון מײן ווייב, אַז דער אייבערשטער וויל
שיסט אפֿילו אַ בעזים אויך“.

„אז איך זע אמאָל ווי הגר'ס קינד
שפילט זיך מיט דער זון אין זאמד
און איך גיב אים איבערן קעפל אַ גלעט,
ווערט מאָדנע טרויעריק מיין האַנט.

און אז איך נעם דאָס קינד צו זיך אויפן שויס
און סע שמייכלט אזוי קלוג און גוט,
ווערן מיינע אויגן פייכט און גרויס
און ס'ווערט מאָדנע טרויעריק מיין בלוט.

אורעמל, ווען וועלן מיר האָפן אַ קינד?
מיר זענען ביידע שוין אלטע לייט,
ביי לייטן אַ פרוי אין די יאָרן ווי איך
איז שוין דאָס אַכצנטע מאָל אויף דער צייט“.

אברהם אבינו שמייכל און שווייגט
און פיפקעט פון זיין לויזקע רויך:
„בטחון מיין ווייב, אז דער אייבערשטער וויל
שיסט אפילו אַ בעזום אויך“.

די דריי מלאכים קומען צו אברהם אבינו

אברהם אבינו זיצט אויף דער שוועל
און שניצט זיך א טייטל פון ביין,
ציטערט פון טונקעלען אלקער ארויס
דער מוטער שרה'ס געוויין.

„בהמה שא! נו הער שוין אויף!
נאָר רק זי וויינט און וויינט,
זי האָט שוין מסתמא ווידער אמאָל
די צאינה וראינה געליינט.“

ער ווישט מיטן טיכל די אַלטע ברייט
און זעט ווי ס'טונקלט דער וועג —
אַט ווי אַ שאַטן און ווי אַ רויך
פאַרגייען אונזערע טעג.

און פון דער טונקל שייַלן זיך אויס
דריי טערקן מיט רויטע בערד —
זיי גייען שטיי, אָן שטויב אויף די שוין
ווי ס'וואַלט קיינער נישט געהערט.

„גוטן אָונט אורחים, קומט אַרױן!
מיין שרה האָט אָנגעגרויט,
רייז מיט מילך און קומל-ברויט
איר קומט מסתמא פון ווייט.“

די אורחים זעצן זיך ביים טיש
און שמועסן פון דער וועלט,
פון קינדער, וואָס מען דאַרף מגדל זיין
פון הבואה, זיין אין געלט.

די מוטער שרה שטייט און הערט
און שיסט אויס מיט אַ געוויין:
„אָן אַ קדיש אַוועמל, דו הערסט,
וועט פּוילן אונזער געבויין“.

זאָגן די אורחים: „יאָ רב אַוורום
נאָך איידער דאָס יאָר פאַרשווינדט,
וועט איר פּראַווען דעם אמת'ן ברית
און זיין אַ טאַטע צו אייער קינד“.

די טערקן פאַרשווינדן. דורך דער שטוב
פלאַטערט פאַרביי דו פרייד
און ס'בלישטשעט אַראָפּ די גילדענע בראַש
פון איר סאַמעט-בלאָען קלייד.

אברהם אבינו פראָדעט אַ שלום זכר

די שיר המעלותן לייכטן
אראָפּ פון אלע ווענט,
צען יידן אין סויבלענע שטריימלעך
פליעסקען מיט די הענט.

„אי ביים-באם ביים-באם מאַמע
אי דאָי-דאָם דאָי-דאָם דאָי“
זיי זינגען דעם הייליקן ניגון
פון דעם רבין פון מערקוי.

זיי עסן געזאַמענעם אַרבעט
און טונקען אין ביר די בערד:
„רב אברהם, פלאַי פלאַים
אַ נס, אַ נס באַשערט“.

אברהם אבינו שמייכלט
ארויזן און דער גראָער באָרד,
ער הערט ווי יצחק'ס פישמשעט
הינטער דעם לילעך דאָרט.

ער פאַרמאַכט אַ רגע די אויגן
און זעט: די דרוי מערקן גיין,
זיי האַלטן זיך אָן די פעדים
פון דעם קינדס געוויין.

אַט טרײסלען זײ אָפּ די שטויבן
פֿון די קלײדער און די שוץ
און אַט קושן זײ די מזוזה
און זאָגן אָפּ אויף גיך:

„מזל טוב רב אברהם
איר געדענקט מסתמא די נאכט,
ווען אייער פֿלונות'טע שרה
האָט פֿון אינז געלאַכט.“

און נאָך איירער אברהם זאָגט זײ
„וויקאָמען, ליבע געסט!
זעצט אייך צום טיש אנדער
און טרונקט און זינגט און עסט!“

פֿאַרהײבן די מערקן די פּאָלעס
און זענען אויס די צײט —
אברהם עפנט די אויגן:
„ווי זענען די פרעמדע צײט?“

„גאָט איז מיט אייך, רב אברהם!
אי דאָי דאָם, דאָי דאָם, דאָי,
זינגט בעסער מיט אינז דעם זמר
פֿון דעם רבין פֿון טערקײ.“

צען יודן אין סויבלענע שטריימלעך
פֿלועסקען מיט די הענט,
די שײר המעלותן לייכטן
אראָפּ פֿון אלע ווענט.

שרה זינגט יצחקלען א שלאָפליד

די מיטער שרה וויגט די וויג:
שלאָף יצחקל טאַטע שלאָף!
סע פאַשעט אויף דער לאַנקע
דער פאַסטויך זיינע שאָף.

זאָגט אַיין שעפעלע: ס'איז טאָג,
דאָס צווייטע זאָגט: ס'איז נאַכט.
אַ סימן: בערש דער צעלניקער
האַט די קראַם פאַרמאַכט.

אַ סימן: ביי דוד בער דעם שמיר
איז איצטער שאַ און שטיק,
אַ סימן: לייזער דער מיזנער דרייט
די וואַנציעס פאַר דער מיל.

זאָגט דאָס ערשטע: ניין ס'איז טאָג
אַ סימן: אין גאונס קלויז
לערנט דאָס ראַבע קאַטערל
די סדרה מיט דער מויז.

אַ סימן: אויפן חזנס דאָך
פאַשעט דעם שניידערס ציג,
און יצחקל דער קליינער ליגט
און שלאָפט נאָך נישט אין וויג.

זאָגט דאָס פּאַסטוּכל : נח מאַ,
טו לאָמיר אַלע גוין
און פּרעגן צי ס'איז טאָג צי נאַכט
ביי יצחקלעך אַליין.

נח איר-לויף לוי-לויף יצחק'ל
נח איר-לויף לוי-לויף שלאַמאָת,
סע שטייען שוין ביי אונזער טויר
דער פּאַסטוּך און די שאָמאָ.

נח שטילער, שטילער פּאַסטוּכל
דו זעסט דאָך אז ס'איז נאַכט,
א ס'ימך : יצחק אבינו האָט
די אויגעלעך פאַרמאַכט.

א ס'ימך : זיבן טראָפּנס טויר
בלישטשען אויף דעם מאָן
און ס'שלאַפען אויף דער סידעלע
די קוואַטשקע און דער האָן.

זאָגט דאָס פּאַסטוּכל : נח מאַ,
און גייט מיט שטילע טריט
און נעמט אין קליינעם פּייפל מיט
דער מוטער שרה'ס ליד.

הגרי'ס לעצטע נאכט ביי אברהם'ן

די שפתה הגר זיצט אין קיך,
א רויכיק לעמפל ברענט
און שאַטנס סאמע קעץ און מייז
אויף אלע גראַע ווענט.

זי וויינט. סע האָט דער באַלעבאָט
איר היינט געהייסן גיין.
„קליפה, האָט ער איר געזאָגט,
דו טרעסט מיך אָפּ, צי ניין?”

סורטשע די פּושקע-גבאי'טע
האָט אים שוין ווידער אָנגערעדט:
„אָדער דו טרױבסט די דינסט אַרויס,
אַז נישט וויל איך אַ גט'."

און הגר נעמט פון קופערט אַרויס
אַ בייטש'ל קרעלן ווי בלוט,
אַ פאַרטוכל פון גרינעם זייד
און אַ שטרויענעם זומער-הוט.

די זאכן האָט ער איר געשענקט,
אַמאָל ווען זיי זענען געגאָן
שפּאַצירן איבער דער לאַנקע
דאָרט וווּ סע גייט די באַן.

אוי, אזוי ווי אַ רויד פון אַ קוימען
און אזוי ווי אַ רויד פון אַ פאן,
אזוי איז מאמע געטרויע
די ליבע פון אַ מאן.

ווי וועל איך מיר איצט אהינטון
מיטן פיצל קינד אויף די הענט?
סיידן נעמען זיין פענקארט
און גיין דינען אין דער פרעמד.

זי נעמט אין דער האַנט דעם בעזים
און קערט צום לעצטן מאָל די שטויב
און עפיס אונטער דער פלוצקע
פילט, אז ס'האָט אים נאָך ליב.

זי וואַשט נאָך אינמאָל די טעלער
און שויערט די קופערנע פאן —
אזוי ווי אַ רויד פון אַ קוימען
איז די ליבע פון אַ מאן.

הגד פאר לאַזט אברהם'ס הויז

די בלאַקייט טאָגט אין פענצטער,
דער האָז האָט דריי מאָל געקרייט,
אין דרויסן הירזשעט דאָס פערדל
אין ווייטן וועג געגרייט.

הגד שטייט אַ פאַרוויינטע
מיטן קינד אויף די הענט
און ס'וואַנגלען אירע אויגן
צום לעצטן מאָל אויף די ווענט.

דער בעל עגלה דינגט זיך אין דרויסן
מיט אברהם'ן וועגן דעם לויך:
„לויגט צו רב אברהם אַ זעקסער.
ס'זענען דאָך צוויי פאַרשוין“.

ס'פערד שאַרט מיט די פאָדקאוועס
ווי ס'וואַלט געמענה'ט: אַן עק,
אַט וועל איך אייך ווייזן יידן,
ווי מען לערנט בלס אַ וועג.

„ווייז נישט ישמעאל'יקל טאַטע,
אזוי איז אונז שוין באַשערט,
אַט אזוי פירן זיך די אבות
מיט די לאַנגע פרומע בערד“.

זי זעט זיך שוין א פארלאזטע
אויף א ווייטן פרעמדן וואַקזאל
און זי כלופעט אירע טרערן
אריין אין דעם טערקישן שאַל.

„הגר גענוג שוין געיעלה'ט
די הערסט וואָס מען זאָגט, צי ניין“
און הגר נעמט דאָס פעקל
און לאָזט צו דער פּור זיך גיין.

אַט שטויט ער אין זיידענעם קאַפּל
רב אברהם דער פּרומער ייד, —
צי פילט ער כאַטש מאַמע געטרייע
מיין ביטער דערשלאָגן געמיט?

דאָס בייטש קנאַלט: לטוסחוי!
און פאַר איר פאַרטערטן בליק
שאַרן די הייזער פון שמעטל
פאַמעלעך זיך אויף צוריק.

און הגר נעמט פאַר אַן ערות
דעם הימל און די ערד:
אַט אזוי פירן זיך די אבות
מיט די לאַנגע פּרוטע בערד.

הגבר אויף דער מיט פון וועג

הגבר זיצט א פארזויגטע
אין מיטן וועג אויף א שטיין
און פרעגט ביי אלע ווינטן
ווי זי זאל ווייטער גיין.

זאגט איינער: גיי קיין מזרח
דער צווייטער קיין מערב גאָר
און דער דריטער א וואַזשנע שטיפער
שטיפט אין אירע האָר.

פרעגט זי ביי די פויגל,
וואָס פליען אהין און אהער.
זאגט איינער, גיי קיין צפון
און גיי קיין דרום — דער.

וויינט הגבר: „טאָטע אין הימל
כ'האָב יאָרן געטרוי געדינט,
און איצט טוען פון מיר שפעטן
דער פויגל און דער ווינט“.

און הגבר הויבט אויף די אויגן
און דערזעט א קארטוואָן,
פאָרויס אין א גרינעם מאַנטל
גייט דער טערקישער סולטאַן

ער קומט צו איר נענטער, נענטער
און זאגט מיט אַ פעסטער שמים:
„זאָג צי דו ביזט הגר,
די שפחה פון איבראָהים!

און דער קלוינער פעמפיק
איז ישמעאל מן הסהם,
דער נביא האָט געטון אונז מעלדן,
אז מיר שטאַמען פון זיין שטאַם“.

און ער פאַלט פאַר איר אַנידער
און קניט פאַר איר אין שטויב:
„מיר האָבן דעם יחוס געפונען
אַלאַה, אַלאַה אַ לויב!“

און הגר זיצט אַ פאַרווירטע
און ווייסט נישט צי ס'איז וואָר
און אַ זילבערנע האַלב-לבנה
פינקלט אין אירע האַר.

די מוטער שרה האָט אַ שווער געמיט

די שטיצע שבת-דעמערונג
טונקלט מיר אין שויב —
אין דער פינסטער ליכטיקט נאָר
דער מוטער שרה'ס הויב.

זי שעפטשעט מיט די לופן שטיצ
פאַרכטיק צאָרט אין טרום:
„אָי גרויסער גאָט אין הימל די
גאָט פון אַוורום,

פון יצחק אין פון יעקב'ן
באהיט אין דיינעם לויב,
דאָס ווערימל דאָס נישטיקע
וואָס פּויעט אים אין שטויב.

און דאָס קליינע מייזעלע
אין זיין מויזן-לאַך —
און באַשער פאַר פֿל ישראל
אַ גוטע פּלע וואָך!

אין אירע אַלטע אויגן בליצט
אַ טרער און ציטערט שטיצ
און שרה הערט זיי ס'פרעגט די טרער
ביים שאַטן אויסן די:

„איז טאקע אמת, אז אורום
וויז מקריב זיין זיין קינד?
און אויב יאָ — פאר וואָס, פאר ווען
און פאר וועלכע זינד?“

זאָגט דער שאָטן: „שטילער פּסס...
די מוטער שרה הערט,
זיי וויסן נאר, נישט יעדן ייד
איז אזא גליק פאשערט.“

די מוטער שרה ווערט אין פעס:
„אויף מיינע שונאים'ס קעפּ" —
און וואָרט דעם שאָטן און די טרער
אַראָפּ פון אַלע טרעפּ.

און מיט שטילע ווייכע טרוט
גייט זי צום וויגל צו:
„פאָהיט פאָשיק מייז יונגעלע
טאַטע אין הימל דו“...

אברהם אבינו שארפט דאָס מעסער

די מוטער שרה אין איר וויסער הויב
זיצט אויף דער פרוזבע פארטראַכט,
איר נחת ווי אַ יונגע שוואַלץ
פלאַטערט איבערן דאָך.

יצחק'ס איר אויג אין קאָפּ
שפילט זיך אין געלן זאָמער
און ס'נידערט פון די נאָענטע בערג
אַ בלאַע נאָכט אין לאַנד.

זי שמייכלט: שוין אַ חודש צייט
זינט הגר איז אָדעק,
מיט איר ממזרוק ישמעאל,
אויף יענעם שמאַלן וועג.

זי קוקט אויף יצחקלעך און קוועלט:
ס'איז הלום צי ס'איז וואָר —
ער איז דער טאַטע אויסן אויג,
זיין נאָז אין זיינע האַר.

און קיינעהאַרע ווי ער וואַקסט,
ער גרויכט שוין ביז די קני
און ווי הנודיק ער זאָגט:
„מאַמעליו, וויל פי פי“.

נאָך וואָס איז מיט אַוורומציען היינט?
ער זיצט אין הויף אַליין
און שאַרפט פון זינט נאָך וואַרעמעס
דאָס מעסער אויף אַ שטיין.

סאַיטערט אים די גראָע באַרד
און ער מורמלט מאַדנע רייד:
„וויכט מיר טון אַ ספיטקע גאַט?
איז מילא, איך בין גרויט“.

און פון דעם נאָענטן עפל-סאַך
טאַרשמעקט מיט צווייט און וויינט,
מיט אַ-אַ און אוי-לוי-לוי.
וואָס שלעפערט איין אַ קינד.

און מיטן מעסער אין דער האַנט
שטייט אַוורום און ער הערט,
ווי ס'נעמט דאָס שטילע ווינגן-ליד
אַרום די גאַנצע ערד.

אברהם אבינו פאָרט מיט יצחק'ן צו דער עקודה

די גראָע מאָרנן-דעמערונג
דעמערט איבער דער ערד,
דער אלטער געטרויער אליועזר שפּאַנט
אין וואָגן די קאַיע פּערד.

אברהם טראָגט אויף זיינע הענט
זיין פּן-זקונים אַרויס,
אַ פּרוּמער פּלאָצער שמערן פּלוצט
איבער דעם אלטן הויז.

„היידאָ אליועזר!“ דאָס פּוינטש קנאַלט
און אָט זילבערט זיך דער שליאָד,
(טרויעריק און שיינ זאָגט דער פּאַצט
זענען די וועגן פּון תנ"ך).

די גראָע ווערפעס פּאָזע וועג
אנטלויפן אויף צוריק,
אַ קוק טון צו די מאַמע וויינט
איבער דער פּוסטער וויג.

„ווי פּאָרן מיר איצטער טאַטעשו?“
„קוין לאַשקעוו אויפן רייד.“
„וואָס וועסטו מיר קויפן טאַטעשו
אין לאַשקעוו אויפן רייד?“

„א זעלנערל טון פאָרצעליי
א פייקל און א טרומויט
אין פאר דער מאמען אין דער היים
אטלעס אויף א קלייד“.

אברהם'ס אויבן ווערן פייכט
ער פילט ווי דאָס מעסער פריט
אונטער דער זשופיצע דאָס לייב
— שוין איינמאָל א ירוד...

„אליעזר, ביי דער וואַסער=מיל,
דאָרט זאָלסטו בלייבן שטויין!
פון דאָרט וועל איך מיט יצחקלען
צופוס שוין ווייטער גיין“.

אליעזר אויף דער קעלניע ברומט
און קוקט אלץ אויפן שליאָך,
(טרויעריק און שוין זאָגט דער פאָעט
זענען די וועגן פון תנ"ך).

אברהם שיקט אליעזרן זוכן פאר יצחקן א ווייב

„אליעזר מייז אלטער, געטרייער קנעכט
נעם דעם שטעקן אין דער האַנד,
שפּאַן אײן דײנע אַלטע געטרייע פּײס
און לאָז זיך אײבערן לאַנד!“

זוך אויס פאר מייז יצחקלעך א ווייב
זי זאָל זיין איינע אין דער העלמ,
שיין זאָל זי זיין, ווי די זון בײטאָג
און זי זאָל האָבן אַ קנופל מיט געלט!

ווייל יצחק'ס איז מייז אויג אין קאָפּ
איך האָב אים קוים אויסגעוויינט.
די ווייסט עס אַײז, מײז געטרייער קנעכט,
ווייל די האָסט עס אין הומש געליינט“.

דער אלטער אליעזר באַמקעט: „יאָ“
און שמייכלט אין דער באַרד אַײז
און שטופט אין אַלטן רוקזאַק אַײז
צוויי פלעשער מיט רוטן ווייז.

די רעטשענע קיכלעך באַשיט מיט מאָן,
וואָס מען האָט פאַר אים אָנגעגרייט
צען האַרטע אײער, אַ געבראַטן עוף —
דער וועג איז לאַנג און ווייט.

„רב אברהם אַ גוטן!“ אין ער גייט,
אין דרויסן דעמערט דער שליאך,
די דעמערונג איז פלאַך אין קיר,
ווי ס'טרעפט זיך אין תנ"ך.

אברהם אבינו קוקט אים נאָך
און זעט ווי דער קנעכט פאַרשווינדט
צווישן די וויינשלאַבוימער אין טאַל.
אויף די פליגלען פונ'ם ווינט

פלאַטערט די מוטער שרה פאַרבוי
און איר שטערנטיכל לייכט:
„אורעמל מזל טוב!“ און פאַרשווינדט,
זיינע אויגן ווערן טריב און פייכט.

און ס'פלאַטערט זיין אלטע, גראַע באַרד
ווי להבדיל אַ טיכל אין ווינט:
„מזל טוב, שרה! נישט געווען פאַשערט
זאַלסט פירן צו דער הופה דיין קינד“.

ער נעמט פון דער זשופיצע ס'הומשל אַרויס
און לייענט די סדרה אויף אַ קיר:
„היי שרה“ — אַ שטערן פאַלסט
און ווערט געניזוקט טיף אין טאַל.

אברהם אבינו פאַרטראַכט זיך און שווייגט
די אויגן געווענדט צו דעם שליאך,
די נאַכט איז פלאַך און סאַמעטן קיר
ווי ס'טרעפט זיך אין תנ"ך.

אליעזר רעדט מיט רב בתואל

אליעזר גלעט די ווייסע באָרד
און רעדט בנעיומהדיק שטיף:
„איז טאָקע אייער אייגנס רב בתואל
אַט דער פאָלואַרק און די מיץ?“

ער מישט מיטן לעפעלע די טיי
אַ זופּ — או-אַ! סע בריט
און בתואל טראַכט אין האַרץ ביי זיך:
אַי, אַ טשוראַק אַ ייד!

נאָר רק ער פּרעגט דאָס אייגענע,
בלייך ס'וואָלט אים ווער גענאַרט.
„אודאָי אייגנס“, ער שמייכלט זיס,
בלייך ס'וואָלט אים נישט געאַרט.

„נו מאַ אַברהם מיין באַלעבאָט
איז אויך נישט קיין אַרעמאַן
און כאַטש ער פאַרמאַגט אַ צאַצקע אַ זון
גיט ער פֿך ופֿך נדון“.

ער מישט מיטן לעפעלע די טיי
אַ זופּ — או-אַ! סע בריט —
רב בתואל ווערט כמעט אין פעס:
אַי, אַ טשוראַק אַ ייד!

נאָר ריק ער טעהנ'ט דאָס אייגענע
דאָס אייגענע און אָן אַ שיעור,
בלויז ער וואָלט הלילה נישט געגלויבט,
אַז רב אברהם איז אַ גביר.

אליעזר קוקט אויף דער מזרח-וואַנט
און זעט ווי דער ווילנער גאון
ווינקט אים מיטן רעכטן אויג
אין הייסט אים דעם שוידוך טון.

„איז הייסט עס דאָרף מען גיין אויף פאָטשט
און קלאַפן אַהיים אַ דעפעש:
רב בחואל מספים... פלח האָט
בעטגעוואָנט, צורונג און וועש“.

הינטער דער טור שטייט רבקה און הערט
און ציטערט פאַר פחד און פרייד,
זי זעט זיך אינמער דער הופה שוין
אין אַ ווייסן הופה-קלייד.

אין אָט טוט ער איר אָן דאָס פינגערל
אין זי זופט פון זיין בעכער וויין:
— אַ ליבער מאַנד אין הימל, זאָג,
צי וועל איך כאָטש גליקלעך זיין?

זי שווייגט אַ רגע און זי זעט,
ווי איבער דעם נאָענטן וואַלד
ציטערט אַ גילדענער שמערן שטיץ
אַ רגע... און ער פאַלט.

מב

אברהם אבינו באקומט א ברוו

יצחק אבינו שפאצירט אין פעלד
געלאסן ערנסט און פרום
און זעט ווי ס'פאקט זיך א שמעטערלונג
מיט א בלאָער קאַרן=בלום.

א רגע... צוויי... און נישטא אים מער
ער איז שוין העט, העט, העט —
„צי וועט כאַטש געבן דער שאַרלאַטאַן
דער אָרעמער בלום א גוט?“

אין יצחק'ס אויגן פינקלט א טרער:
ס'איז פול מיט זינד די וועלט!
און ער גייט מיט פאמעליכע טריט
צו זיין טאַטנס געצעלט.

אברהם אבינו שטייט אויף דער שוועל
און שמועסט מיטן פאַטשטירליאָן,
וואָס האָט געבראַכט א פאַרזינגלטן ברוו
פאַר אַבראַהאַם הרחזאָהן.

אליעזר שרייבט, דער געטרייער קנעכט,
אז אַלצדינג איז אָלרײַט,
די פֿלע איז שוין און האָט נדן
און גאָר אין א קורצער צייט

וועט ער זי ברענגען צו פירן אהער
מיט קעמלען, צירונג און געלט,
רבקה הייסט זי, איר קאָכן פיש
האָט אַ שם אויף דער וועלט.

אברהם אבינו שמייכלט און גיט
דעם פאָטשטייליאָן אַ באַקשיש —
זינט שרה, זאָל זיך מיען, איז טויט,
האָט ער נישט פאַרזוכט דעם טעם פון פיש.

ער פאַרמאַכט די אויגן און ס'איז אים גוט,
ער הערט ווי זיין יצחק'ס ציט
דעם גמראַ=ניגון — „געלויבט צו גאָט
ער וואַקסט כאָטש אַ פרוּמער ייד“.

„אמר אביו“ — אי ווי זיס,
אַ שטראַל פונ'ם זונטאַרגאַנג
שטיפט ארום אין זיין גראַָער באַרד
און ציטערט אַ רגע לאַנג...

יצחק אבינו פארהערט זיינע בנים שבת נאָכן מיש

יצחק אבינו אין זיידן כאלאָט
גייט איבער דער שטוב אַרום
און פרוּמט זיך צו אַ ניגנדל,
אַ ניגנדל ערנסט און פרוּם.

דעם ניגון האָט דער טאָטע נאָך
אים געזונגען ביי דער חויג,
בעת די מוטער שרה אין שטאַל
האָט געמאָלקן די ווייסע ציג.

„טשירי בים באָם, טשירי בים באָם
אי טאָטע אין הימל הער,
ווי אין דעם ניגון ציטערט טרום
דעם הייליקן טאָטנס טרער.“

די פענצטער זענען צועפנט ברויט
ס'איז שבת נאָכן מיש,
סע גריזשעט נאָך די פעטע קאָץ
די ביינדלעך פון די פיש.

„געלויבט צו גאָט שוין אָפגעפענטשט,
איצט רבקה זיי נישט אין פעס
און רות מיר די קליינע חברה אַרײַן,
גענוג שוין געוואָרעט אין גאָס.“

„קום עשׂו'ל צום טאטן אהער,
זאג וואָס פאַראַ סדרה ביימז?“
עשו שווייגט גלויך נישט צו אים
וואָלט מען גערעדט די רייד.

ער האָלט אין דער רעכטער קליינער האַנט
א רויטן קאָלדרע-קנאַפּ
און רבקה זעט בעשוינפערלעך:
ער האָט א פאַרשטאַפּטן קאַפּ.

„איצט יעקב'ל ווייז וואָס די קענסט!“
און יעקב אבינו קנאַקט
די סדרה ווי אַ לאַשעקל
איבער דעם ברויטן טראַקט.

רבקה שטייט ביים אויוון פרום
און הערט זיך צו און קוועלט,
זי זעט דעם שכר שוין אָנגעגרייט
פאַר זיך אויף יענער וועלט.

און אויף יעקב'ס עילו-קאַפּ
פאַלט איר אַארטער פליק
און דורך דער שבת-שטילקייט זשומ'ט
א גרויסע פלאַע פליג.

יעקב קויפמאַן די בכורה ביי עשוין

„טשויעמע עשו, זיי אזוי גוט
קום אויף א ווייל צו מיר אריין,
כ'האָב ערשט פונ'ם קעלער אַרויסגעבראַכט
דעם אמה'ן עמער מיט וויין“.

עשו קראַצט די פאַמיליניצע
און ספקט: גיין צי ניט?
צי נארט נישט אָט דער יאַנקל אָפּ,
דער קלוינער, כיטרע זשיד?

נאָר אז יעקב ניסט דעם בעכער אָן
און האַלט אים אַנטקעגן דער זיין,
טראַכט עשו, אז דער וויין איז רויט,
נאָך רויטער פון דער זיין.

„דאָי באַזשע יאַנקל!“ און עשו טרינקט
„דאָי באַזשע“ — אז ס'זאָל דיר זיין —
טראַכט יעקב און שמייכלט כיטרע און פרום
אין זיין שוואַרצער באָרד אַרײַן.

און עשו טרינקט א פּוּס נאָך א פּוּס
און אָט שטייט שוין דער צענטער אין קאַן,
„יאַנקל דאָוואַי, צום פאַרבייסן דאָוואַי
א המן-טאַש מיט מאָן!“

שמייכלט יעקב: „א המן-טאש גאָר
ס'איז דען פורים גוי'אישער קאָפּ?
מיילא, דער וויין יאָק ווי דער וויין
נאָר פאר דער שיסל מיט פאָב,

וואָס כ'האָב מיר אויף וועטשערע אָנגעגרייט
דערלאַנג מיר די בכורה אָהער!
אסור צי אַ צווייטער ייד
וועט דיר געבן מיט עפּיס מער“.

נעמט עשו אַרויס פון דער פּאַזונע
די בכורה — יאָ צי ניין?
נאָר אז ער דערפילט, אז די שיסל מיט פאָב
לאַזט אים נישט פון הינען גיין,

זאָגט ער: „נאָ!“ און יעקב פּאַהאַלט
די בכורה אין זילבער-שאַנק,
און עשו כראַמטשענדיק דעם פאָב
פילט, אז ס'ע טוט אים באַנג.

אין ער פילט ווי ס'וואַקסט די שנאה אין אים
און ער וויסט אַלעין נישט פאר וואָס,
ער שלידערט די ליידיקע שיסל אַוועק
און צושמעטערט דאָס ליידיקע גלאַז...
/

מת

יעקב נאָרט אויס די ברכה ביי יצחק'ן

„רבקה סערדצע“ וווּ איז אַצינד
עשו מײן לײבער זון?
„בלינדער יאָץ, אָט שטייט נעבן דיר
עשו דיין לײבער זון!“

און רבקה טוט יעקב'ן אַ שטויס:
„וואָס שטייטו לעמעך, וואָס?
גיי זאָג, דו האָסט פארן טאַטעשי
געשאָסן אין פעלד אַ האָז.“

אַ האָז, אַ העזל, אַ ציגנבאַק —
גיי קינד און נישט פאַרגעס,
דו ווייסט דאָך אז דער טאַטעשי
האָט זייער לײב דעם פרעס.

וועסטו ביי אים געפינען חן
און די ברכה אויפן וועג,
נו גיכער! איידער עשו שטינק
וועט קומען פון געיעג.“

יעקב אבינו שטייט אַ ווייל
און טראַכט: אַן עק, אַ סוף!
דער האָרם שטעלט שוין אויפן וועג
די לײטער צום הימל אויף.

און אויפן ברוינים אין דער פרעמד
ליגט שוין דער שווערער שטיין,
און ביידע שוועסטער אמפערן זיך
ווער ס'זאָל נאָך וואַסער גיין.

יצחק אבינו שמייכלט זיס:
„עשו מיין גאָלדן קינד —
דו וואָס ביזט פלינקער פאָרן הערש
און שנעלער פאָרן ווינט —

וואָס האָסטו פאָר דיין טאַמעשי
איצט פון געיעג געבראַכט,
דו ווייסט דאָך, אז דער טאַמע שלאָסט
פאַסט ער אַ גאַנצע נאַכט.“

יעקב אבינו שטאַמלט: „איך...“
און בלייבט אַ רגע שטייל
און ס'שושקען הינטערן אויוון זיך
דער אַחנט אין די גריל...
נ

רחל גייט צום ברונים נאך וואסער

רחל שטייט ביים שפיגל און פלעכט
אירע לאנגע שווארצע צעפ,
הערט זי ווי דער טאטע הויסט
און סאפעט אויף די טרעפ.

לויפט זי גיך צום אלקער צו:
„לאה, דער טאטע, שנעל!“
לאה באהאלט דעם שוין-ראמאן
און ווייזט זיך אויף דער שוועל.

דאס פנים בלייך און אויסגעצאמט
די אויגן רויט און סארדוינט,
„לאה, מאכסט פון די אויגן אַ תל
גענוג שוין פאר דיינט געלוינט.“

און רחל נעמט דעם וואסער-קרוג
און לאזט זיך צום ברונים גיין,
די דעמערונג איז בלאָ און מילך
כאָטש נעם און כאַפּ אַ וויין.

זי גייט. און איבערן טונקעלן פעלד
בליצט שנעל פארביי אַ האָז.
— טשיריקו! — אַ למד-וואָדניקל
טשירקעט אין טיפן גראָז.

און אויפן הימל שעמערירט
און אווירינגל פון גאָלד:
„ווען ס'וואָלטן כאָטש געוועזן צוויי,
אי וואָלט איך זיי געוואָלט“.

א פייפל פייפלט אין דער נאָענט:
טרויכר, טרויכר, טרויכר —
און ס'שמעקט מיט דעמערונג און היי
פון אלע שאַף און קי.

זי לויפט. שוין שפעט. אין הומש שטייט
ביים ברוינים ווארט א גאסט,
די קאץ האָט זיך געוואשן היינט
און זי האָט היינט געפאסט.

זי לויפט און ס'פינקלט איבער איר
דאָס אווירינגל פון גאָלד:
ווען ס'וואָלטן כאָטש געוועזן צוויי,
אי וואָלט זי זיי געוואָלט.

יעקב אבינו באגעגנט זיך מיט רחל'ען

יעקב אבינו שלעפט זיך מיר
אין שפעטן אָוונט אַרײַן —
אַט איז דער ברונים דאָרטן לינקס,
דאָ מוז עס זיכער זײַן.

ער נעמט דאָס הומשל ארויס:
„אודאי, אודאי דאָ —
איז וויזשע קומט עס טאַקע, האָ
וואָס זי איז נאָך נישטאָ?“

זי גייט. זי לויפט. אי פאַטער!
מיפן קריגל אין דער האַנט,
נאָך שענער ווי אין הומש שטייט,
אן אמחער באַרליאַנט.

„גוטן אַבענד שיינע מאַדמאַזעל,
איך בין דאָ, וויסן זי,
א גר, א פּרעמדער אין דעם אָרט
דאָס הייסט, אז נישט פון היי.

נאָר כ'האַב דאָ פּרויליין, וויסן זי
איינ אַנקל אין דעם לאַנד,
ער מוז איהן פּרויליין, וויסן זי,
אודאי זיין באַקאַנט.

לבן הייסט ער, וויסן זי,
ער איז נישט אבי-ווער,
בוי אינז אין שטעדטל זאָנט מען אז
ער איז איין מיט-אָנער."

„צאָבאָז האַראַמי יונגער מאַן
דאָס איז דאָך מיין פאַטער!" —
„אויב כ'האַפּ קיין טעות וויסן זי
זענט איר דאָס פרויליין ראַ..."

„און איר זענט יאַקאָב מיין קוזען?"
און זי ווערט ווי ציגנטער רויט
און יעקב טראַכט אין האַרץ בוי זיך:
— או-וואָ, אַ וואַזשנע מויד!

זיי גיבן פיידע זיך די הענט,
אַ קילער אָונט-ווינט
נעמט זיי פיידע פעסט אַרום
אַ רגע און — פאַרשווינדט.

יעקב אבינו זינגט אַ סערענאָדע הינטער רה"ס פענצטער

דו ליינסט מסתמא איצט אין בעט
און הלום'סט זיס אַוואָדע,
און איך דאָ הינטערן פענסטער
זינג דיר אַ סערענאָדע.

דער פעטער איז אַ הונט מיט ציין,
נאָר רק ער הייסט מיר וואַרטן,
סע קען דער פעטער נישט פאַרשטיין
ווי שווער מיר איז דאָס וואַרטן.

אוי וואַרטן מוז איך, רוכטשע לעב
אויף דיר אזש זיבן יאָר,
אוי, מיר פאַר דיינע אויגענעס
און דיינע שוואַרצע האָר.

איך האָרעווע בייטאָג אין פעלד
ביינאַכט קען איך נישט רוען,
סע טוט מיך נאָר ווי אַ מאַננעס
פסדר צו דיר ציען.

דער מאָנד אין הימל — ער אַליין
נאָר קען מירן ווייטיק פירן,
ווי שווער, ווי שווער, ווי שווער ס'איז
אַ ליבע אויסצושפירן.

כ'הָאָב זיבן מאָל אין געלן זאמד
היינט אויסגעקרוצט דוין נאָמען,
הָאָב איך דערזען אַ טרעפערקע
הינקט אויף אַ פּוּס אַ לאָמען.

געהאַלטן האָט זי אין דער האַנט
אַ פעשל אַלטע קאַרטן —
און איידער וואָס און איידער ווען
האָט זי געזאָגט זי וואָרטן:

„צוויי מיידן פּנרן נאָך דיר
און דו האָסט לויב נאָר איינע,
די עלטערע וועט זיין דוין ווייב
אַפּער נישט די קליינע.“

און איידער וואָס און איידער ווען
האָט זי זיך אָפּגעצויגן —
לאַהן האָט זי דאָס געמיינט
מיט די טראַכאַמע אויגן.

אוי, אַ טעות האָט די טרעפערקע
און אַ טעות האָט דער פעטער,
אז מיינע וועסטו סיי ווי זיין
זי פריער אָדער שפעטער.

אוי, דינען וועל איך רוכטשע לעב
סאָר דיר נאָך זיבן יאָר,
אוי מיר סאָר דיינע אויגענעס
און דיינע שוואַרצע האַר...
נ

רחל אין לאה

רחל שטייט באַרוועס אויף דער שוועל
און טרויערט שטיץ אַ ליד,
די שוואַלפּן וואָס פּלאַטערן פאַרביי
שמעקן מיט פּרילינג און צווייט.

יעקב, דער ליכטיקער פאַרשוין
איז איר געקומען צו הלום ביינאַכט
און האָט איר פאַר זיין האַרטער מי
דריי שיינע מהנוה געבראַכט.

אַ בענטשער און שיכלעך פּוין לאַק
און אַ פינגערל פּוין גאַלד —
אוי, ווען די שוואַלפּן וואָלטן געוואָסט
ווי שטאַרק זי האָט אים האַלד!

זי זשמורעט די אויגן צו דער זון
און לאַכט און לאַכט און קוועלט,
וואָס אָט די אייגענע גרויסע זון
שיינט אויך אויף אים אין פעלד.

אַ דינטל לאַשטשעט אירע פיס
און שטיפט אין אירע האַר
און רוימט איר עטיץ אין אירער איין:
„נאָך גאַנצע פינעף יאָר.“

„רחל! (די שוועסטער לאה רופט)
די קאווע ווערט דיר קאלט“.
רחל טוט א ציטער שטיץ:
„אָט היכף לאה! באַלד!“

און זי ווערט טרויעריק מיט אמאָל,
זי ווייסט אַז לאה וויינט
אויף איר געלעגער יעדע נאכט
און זי ווייסט אויך וואָס דאָס מיינט...

און ס'טוט ביים האַרצן איר אַ קלעם
און זי לויפט אין אַלקער גיך:
„נאָ דיר, לאה שוועסטערל קרוין
דאָס בענטשערל און די שידן!“

און נאָ דיר, לאה שוועסטערל קרוין
דאָס פינגערל פון גאָלד,
נאָר לאָז פאַר מיר, פאַר מיר אַליין
אָט דעם וואָס איך האָב האַלד“.

און ס'אַטעמט פון די שוועסטער שאַרף
די בענקשאַפט און דער צער
און ווער ס'לאַכט פון זיי און שפעט
איז אַ רשע און אַ נאַר.

לאה ברענגט דיראוימלעך פון פעלד

מיט א פינטל דיראוימלעך אין האנט
גייט לאה פון פעלד אהיים,
די אונט-זון צעפוינקלט איר גאלד
אויף אן ארעמער כאטע פון ליים.

לויפט איר אנטקעגן א שלאנקער ווינט
און ער כאפט דעם אטעם קוים:
„לאה, די קינדער וויינען דיר
אונטער דעם גרינעם ניסנבוים“.

„א ווייטאג דער מאמען“ — לאה לויפט
און ס'פלאטערט אין ווינט איר קלייד,
אט שטייט די ווינט-מיל אויסן בארג
מיט די פליגל אויסגעשפרייט,

גלייך זי וואלט ערגעצווו געהאט
א יעקב און קינדער ווי גאלד,
וואס וויינען אונטער א ניסנבוים
און זי וואלט צו זיי געדאלט...

זי לויפט. אין דודיעס שענק ביים טראקט
צינדט מען שוין אן א לוינט,
אט איז דאס גרינע קלויסטערל
אין אט איז דאס געריכט.

זי שטעלט זיך אָפּ און אָטעמט שווער
אָט זעט זי, די שוועסטער גייט,
א זיידן העמדל אין דער האַנט
פון לאַנג שוין אויפגענויט...

אין לאה זאָגט: „זע רוכטשע קרוין,
וואָס כ'האַפּ סאַר דיר געבראַכט,
נעם די דודאִימלעך און לעג
צוקאַפנט דיר פיינאַכט!

אין ניין חדשים מירצעשעם
וועסט שוועסטער זען צי ניין...
זיי שושקען זיך און דער פאָעט
קען גאַרנישט מער פאַרשטיין.

איז דרויט ער זיך אַוועק דיסקרעט
און כאַטש ער האָט נישט געהערט,
וויסט ער אז דאָס שושקען זיך
איז אייביק ווי די ערד...

יעקב אבינו האָט עגמת נפש פֿון זיינע קינדער

יעקב אבינו זיצט אַלט און מיר
אויף דער גראָז-פּאַנק פּאַרנאַכט,
ער פילט די ביינער טוען אים היי,
נישט פאַר קיין שום ייד געדאַכט.

די בנים זענען פֿון גאַנץ קאַיאָה
אדעק מיט די שאָף אין פעלד:
„אוי גאַטעניו, די דאָזיקע זיין
פאַראומערן מיר די וועלט.“

אַט האָב איך דאָ נישט לאַנג געפּאַקט
דעם בכור פֿיר פּלעה'ן אין פעט.
צו קען דען אַ טאַטע מוחל זיין
אַ קינד אַזאַ מין חטאָ?

נו און זיי — די אַנדערע צוויי,
אַזאַ מין חלול השם —
זיי האָבן חרוב ונחרב געמאַכט
די קהלה קדושה שכם.

נו, און יהודה, דער וואָזשנע לייב
מיט דער זונה אויפן וועג —
ס'האַט געהאַלטן אויף אַ האָר
זיי זאָלן קיין סטאַמבוֹל אדעק.

א שטיקל גליק, וואָס איינער פֿון זיי
איז נאָטשפּע אַ שטיקל לייט,
דערפֿאַר האָב איך אים אויסגענייט
אויף פֿורים אַ העמדל פֿון זייד.

און יעקב הויבט די אויגן אויף:
צי האָט ער אַ טענה? ניין!
ער זעט בפֿירוש און אויף דער וואָך
די מוטער רחל גיין.

זי גייט מיט שטיבלע זיידענע טרייט
און קומט אַלץ נענטער צו אים.
זי באַוועגט די ליפּן. ער הערט זיך איין
נאָר ס'דערגייט נישט צו אים איר שטיים.

אָט ווינקט זי מיטן טיכל צו אים:
„אויף ווידערזען!“ און פֿאַרשוינדט
ווי זי אליין וואַלט נאָר געווען
אן אָטעם פֿונ'ם ווינט.

יעקב אבינו זיפּצט שווער און טיף:
„אַ חלום איז טאַקע אַ נאָר —
פֿאַרוואָסזשע נעמט נישט מיט דאָס מה
די בענקשאַפט אין דעם צער?“

ער הויבט זיך אויף. די לופט איז שאַרף
ס'איז שוין צייט צום שלאָפֿן גיין,
די בנים וועלן מסתמא שפּעט
קומען אַהיים צו גיין.

יוסף הצדיק און זליכה

„קום קעצעלע, נו קום אהער!
נו קום און זיי נישט בייז!
זע מיינע פריסטן גארן ריך,
זיי זענען פרויג און הייס“.

מאכט יוסף הצדיק: „נו=אי=אָ
און מאכט די אויגן צי:
וואָס וויל די קליפה פון מיר, האָ?
גי קליפה אין דיין רוי!“

„קום קעצעלע, נו קום אהער!
מיט מיינע שווארצע האָר
וויל איך דיך פענטען פעסט צו מיר
אויף היינט און אלע יאָר“.

מאכט יוסף הצדיק: „נו=אי=אָ
אי טאַטע אין הימל, העלף!
דו, וואָס האָסט זיך מיר אַנטפלעקט
צווישן עקדישן און וועלף“.

„נו קעצעלע, נו קום שוין, נו!
זע, די ס'ברענט מיין לייב —
קום און זיי אַ מאָן צו מיר,
און איך וועל זיין דיין הייב!“

יוסף הצדיק סיבערט און זעט,
ווי זיין ראש ישיבה גייט.
ניין, ס'איז דער טאטע יעקב גאָר
און סע האַנגלען זיינע רייד:

„וואָס זעען מיינע אויגן, וואָס?
מאכסט גאָר קוצעניו מוצעניו
מיט דער ערליה, דער אשה איש,
טפו, יוסף הצדיק, טפו!“

מאכט יוסף הצדיק די אויגן אויף
און ציטערט, ווי אַ בלאַט —
נאָקעט קניט זי נעבן אים
ווי די מאַטע האָט זי געהאַט.

זי בלעט אים מיט די הייסע הענט
און פשוט'ט מיט איר קור
און ס'ראנגלט זיך ביי אים אין האַלז
אַ הויכער „שמע ישראל!“

יוסף הצדיק זוכט ביי זיינע ברידער דעם בעכער

זאָגט דער שליח: „אדוני האָר
מיר האָפֿן די חברה געפֿאַקט,
אַ זיבן מייַלן ווייט פֿון די,
אַזש אויפֿן גריצער טראַקט“.

זאָגט יוסף הצדיק שטרענג און בייז:
„ברענג'ן די חברה אַרײַן!
איך וויל נישט וויסן פֿון נאַאַרנישט,
דער בעכער זאָל מיר זײַן!“

זאָגן די ברידער: „אדוני האָר
מיר זענען ערלעכע לײַט,
מיר ווייסן אַלע ברוך השם
וואָס „לא חנב“ באַדייט.

ווייל אונזער פֿאַטער יעקב איז
אין גאָטעספֿאַרנטיקער מאַן,
ער איז דער גראַנד־ראַבינער וואָהל
אין הייליקן לאַנד כנען“.

זאָגט יוסף הצדיק שטרענג און בייז:
„פֿאַרעד'ן מיר נישט די צײַן!
צו עץ זענט אַלע ערלעכע לײַט,
דעל איך שוין זען אַלײַן“.

זאָגן די ברודער: „אדוני האָר
מיר האָרכן דיין באַפעל“ —
און זיי צעבינדן תיכף און שוין
די זעק מיט ווייצנמעל.

„און ווער איז אָט דער קליינער ווער,
וואָס שטייט דאָרט ביי דער וואַנט
און האַלט אַ הפּילן-זעקעלע
אין דער רעכטער האַנט?“

זאָגן די ברודער: „אדוני האָר
ס'איז בנימוך, ווי איר ווייסט,
ער איז דעם טאַטנס מיזניקל,
זיין אוצר און זיין טרייסט“.

„קום קליינער חברה-מאַן אַהער
און עפן דיין זעקל שנעל!
און לאָמיר זען צי האָסטו דאָרט
בלויז סאַמע מצוה-מעל?“

און יוסף נעמט דעם הפּילן-זאַק
פון בנימנס האַנט ארויס —
און אין דער טונקל זיין געשטאַלט
ווערט מאַדנע שטרענג און גרויס.

יעקב אבינו לערנט מיט זיינע זין „מכירת יוסף“

„ראובן מיין סאמע עלטסטער זון
וואָס שטייטו אזוי שטיף?“
„פאָטער יעקב, מיר זענען גרייט
צו שפּילן דעם פּוּרִים-שפּיל.“

„יוסף מיין סאמע ליבסטער זון
טו אָן דאָס זיידענע העמד!
די ברידער ווילן דיר נאָכאַמאָל
פאַרקויפן אין דער פרעמד.“

איז וואָרפן זיי דיר אַרײַן אין גרוב,
טו וויין — אָבער נישט צופיל!
דו שפּילסט דאָך נישט דאָס ערשטע מאָל
מיין קינד, דעם פּוּרִים-שפּיל.

נאָך ווען דו גייסט פאַרביי דעם וועג,
ווי דו רייך מאַמעס קבר שטייט,
וויין אויף איר שטיין אָן אמתע טרער
און זאָג צו איר שטיצערהייט:

דער אלטער יעקב וואָלט נאָכאַמאָל
געדינט זיינע זיבן יאָר,
ער זאָל נאָך אַ רגע פאַרן טויט
אַ גלעט טון אירע האָר.

און ווייטער ווייסטו שוין אליין,
ווי איין ווי אויס און ווי —
ס'פאשען שוין אין פרעה'ס טרוים
די זיבן פעטע קי.

זיי אים פוהר ווי אלע מאָס
זע מאָך נאָר נישט קיין פעל,
אין פאָרגעס נישט, למען השם
דעם טאָטן אַ זעקל מעל!

און פאָרגעס נישט, למען השם,
יוסף הצדיק דו מיין —
און היט זיך פאר פּוּט־פּר'ס ווייב
כאָטש זי איז יונג און שייין!

„היידאָ קינדער, וואָס שטייט איר וואָס,
וואָס שווייגט עך אזוי שטיל?“
„פאָטער יעקב האָסט קאָליע געמאַכט
אליין דעם פורים=שפיל.“

אינה אלט:

ה	.	.	.	.	פארוואָרט
ז	.	.	.	.	ווידמונג
ט	.	.	.	.	איין לויב דיר גאָט
יא	.	.	.	.	חווה ברענגט אדמין דעם עפל
יג	.	.	.	.	אדם איז אייפערזיכטיק
טו	.	.	.	.	אברהם אבינו מוסרט לומן
יז	.	.	.	.	לוסט טעכטער
יט	.	.	.	.	אברהם און שרה
כא	.	.	.	.	די דריי מלאכים קומען צו אברהם אבינו
כג	.	.	.	.	אברהם אבינו פראָוועט אַ שלום זכר
כה	.	.	.	.	שרה זינגט יצחקלען אַ שלאָפליד
כז	.	.	.	.	הגריס לעצטע נאָכט ביי אברהם'ן
כט	.	.	.	.	הגר פאָרלאָזט אברהם'ס הויז
לא	.	.	.	.	הגר אויף דער מיט פון וועג
לג	.	.	.	.	די מוטער שרה האָט אַ שווער געמיט
לה	.	.	.	.	אברהם אבינו שאָרפט דאָס מעסער
לו	.	.	.	.	אברהם אבינו פאָרט מיט יצחקן צו דער עקידה
לט	.	.	.	.	אברהם שיקט אליעזרן זיכן פאָר יצחקן אַ ווייב
מא	.	.	.	.	אליעזר רעדט מיט רב בתואל
מג	.	.	.	.	אברהם אבינו באַקומט אַ בריוו
מה	.	.	.	.	יצחק אבינו פאָרהערט זיינע בניס שבת נאָכן טיש
מז	.	.	.	.	יעקב קויפט אָפּ די בכורה ביי עשוין
מט	.	.	.	.	יעקב נאָרט אויס די ברכה ביי יצחק'ן
נא	.	.	.	.	רחל גייט צום ברוגנים נאָך וואָסער
נג	.	.	.	.	יעקב אבינו באַגעגנט זיך מיט רחלען
נה	.	.	.	.	יעקב אבינו זינגט אַ סערענאָדע
נו	.	.	.	.	רחל און לאה
נט	.	.	.	.	לאה ברענגט דודאימען
סא	.	.	.	.	יעקב אבינו האָט עגמת נפש פון זיינע קינדער
סג	.	.	.	.	יוסף הצדיק און זליכה
סה	.	.	.	.	יוסף הצדיק זוכט ביי זיינע ברידער דעם בעכער
סז	.	.	.	.	יעקב אבינו לערנט מיט זיינע זין „מכירת יוסף“

פון זעלבן מחבר:

שטערן אויפן דאָך (ליד און באַלאַדע)
לאַמטערן אין ווינט (ליד און באַלאַדע)

גרייט צום דרוק:

דעמערונג אין שפיגל (ליד און באַלאַדע)
פעלקער זינגען (איבערדיכטונגען פון פֿאַלקסלידער, I ב.)

